

e singulis viarum nexibus sibi deducit, quae vel inventa vel novis argumentis inde firmata eruditorum subjiciat iudicio; studebunt alii ejus ope de hac illave via per patriam terram extensa melius ac certius quid cognoscere. Omnium commodo jam hoc accedit, quod nunc demum liquet, quae vera quae intrusa sint, ut jam majore fiducia e Tabula desumere possint sibi inservientia, satis certi antiqua inde se hausisse.

In hisce omnibus Itinerarium Antonini impar est Tabulae. Procedit et illud ab occidenti ad orientem, sed initio in Africa tantum facto; ubi finis Maris Mediterranei in Syria, ibi et Itinerarium inflectit vias conversoque ordine progreditur occidentem versus, sic ut Britanniae ultimum designationis obtineant locum. Nil mali ex ea describendi methodo emergeret, idem si ordo incorruptus per omnes imperii partes esset adhibitus; sed aliae viae quum tendant ex Asia ad occidentem, aliae ab urbe Roma in dissitas regiones, aliae denique transversae passim inserantur non suo loco, confusio enascitur eo major, quod complures viae sibi vicinae, in longe diversis libri partibus conquirendae sunt, in testimonium, primitivo operi eas insertas esse posteriore aevo. Hunc si sibi Tabula procedendi ordinem assumsisset, ingens confusio oculis occurreret, vel potius nullum haberemus Orbem Pictum. Itinerarium, intra imperii sese continet fines, nec fluvios, nec montes, nec urbium conditionem diversam indicat, et in ipsis locorum nominibus exhibendis multo se ostendit parcus. Quae tamen cuncta vitio non vertenda sunt Itinerario; in usum enim omnium destinato operi satis fuit, oppida cujusque viae praestantiora proferre, et minus curare de Mansionibus atque Mutationibus publicis. Per Italiae tractus, nec non in provinciis, praesertim ubi novae viae constructae uberiores descriptionem poscerent, vicos passim vides annotatos, in aliis viis nihil nisi oppida, urbes atque dierum itinera interdum longissima. Tabula contra in militarem usum composita ne minimorum quidem locorum omittit nomen, ubi publici commodi ratio ejus mentionem necessariam reddit. — Nec tamen quisquam alterius auxilio carere velit praesertim in restituendis corruptis locorum nominibus et corrigendis vitiosis numerorum indicis. Quin et praestantiam quandam sibi vindicat Itinerarium, interponendo novas a Diocletiano, Constantino al. constructas vias, quarum nullam profert Tabula, utpote hisce imperatoribus antiquior. In omnibus aliis Tabula apparet fons uberrimus, e quo Itinerarium suos deduxit rivulos.

S e c t i o VI.

De vitiis Tabulae a monacho infusis, et de aliis perperam Orbi Picto imputatis.

Vera haec quidem; sed naevi, iique maximi momenti, operi inhaerentes saepius incertos nos reddunt de vera nominum lectione, obscuritatem infundunt nostro studio, dubio involutos remittunt auxilium inde sperantes. Minime negare velim ea, quae unico, quo utimur, objiciuntur Tabulae exemplo, et aequae ac alii doleo vicem nostram, quod e turbato fonte cogimur haurire. Nec tamen tam gravis jactura, qualis primo intuitu animo obversatur.